

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

CEP KİTAPLARI - ???
AİLEM SERİSİ - 05

Editör

Doç. Dr. Huriye Martı

Koordinasyon

Yunus Akkaya

Grafik Tasarım

AralGroup | Creative

Tel: 0.312 433 2725

Baskı

AralGroup | Creative

Tel: 0.312 433 2725

Baskı Takip

İsmail Derin

İletişim

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı

Tel: (0 312) 295 72 93 - 94

Faks: (0 312) 284 72 88

e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

www.diyanet.gov.tr

Eser İnceleme Komisyon Kararı

00.00.0000/..

1. Baskı Ankara 2014

2014-06-Y-0003-000

ISBN 978-975-19-0000-0

Ailemde Bir Engelli Var

Halime Karabulut

Sevgili Peygamberimiz, yine ashabına iyilik yapmalarını, sadaka vermelerini öğütlüyordu. Allah'ın kullarına en değerli ikramlarından biri olan sağlık nimeti için, hatta insanın vücudunda bulunan her bir eklem için sadaka vermesi gerektiğini söylüyordu. Biraz şaşırmış, biraz endişelenmişti ashabi. Bu kadar zengin değillerdi ki! Mahzun bir dille itiraf ettiler: *“Ey Allah'ın Resûlü! Bizim her gün sadaka verecek kadar mal varlığımız yok ki...”* İşte o zaman Peygamber Efendimiz, sadakanın sadece *“mal ile yapılan yardım”* anlamına gelmediğini, zengin olmasa da insanın sadaka verebileceğini şöyle anlattı: *“Görme engelli bir insana rehberlik etmen sadakadır. İşitme ve konuşma engelli bir insana anlayacağı bir şekilde anlatman sadakadır. Bir ihtiyacı konusunda senden yol göstermeni isteyen kimseye yol göstermen ve derman arayan dertliye yardım için koşturman sadakadır. Yürüme güçlüğü çeken bir insanın koluna girip destek olman ve konuşmakta zorlanan bir insanın meramını ifade edivermen de sadakadır.”* (İbn Hanbel, V, 168-169)

Engelli Olmak

İnsanı kâinatın en değerli varlığı olarak yaratan Allah, *“kimin daha güzel işler yapacağını sınamak için”* ölümü ve yaşamı var ettiğini açıklar. (Mülk, 67/2) Dünyaya gelişimizin ve gün gelip bu dünyadan ayrılışımızın kilitlendiği kelimedir imtihan... Korku, açlık, mal kaybı ya da hastalık; herkes için sınav sorusu farklıdır elbet. Ama değişmez bir gerçek vardır Kur'an'da: *“Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz. Sonra bize döndürüleceksiniz.”* (Enbiya, 21/35)

Sadece yoklukta olanlar, mahrum kalanlar imtihana katlanıyor sanmamalıdır insan. Varlığın sınavı da yokluk kadar ağırdır aslında. Engeller bazen görünür, bazense gizlidir. Allah, kullarını bazen verdiği nimetlerle bazen de vermedikleriyle imtihan eder. Görünüşe aldanıp da “herkesi sınavdığını ve hiç kimseye haksızlık etmediğini” söyleyen Allah'ın adaletinden şüphe edilebilir mi?

Bir bakıma nimet demek, külfet demektir. İnanan insanın her hâlükârda kazançlı çıkması ve varlığında da yokluğunda da imtihanı avantajla çevirmesi ise, Resûl-i Ekrem'in ifadesiyle, şaşırtıcı bir güzelliiktir: *"Müminin durumu ne ilginçtir! Her hâli kendisi için hayırlıdır. Bu durum yalnız mümine hastır. Başına sevinecek bir hâl geldiğinde şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir sıkıntı gelecek olursa ona da sabreder; bu da onun için hayır olur."* (Müslim, Zühd ve rekâik, 64)

Peki, imtihanı ağır gibi görünenlerin aslında cezalandırıldığını söyleyebilir miyiz? Belâ ve musibet arttıkça Allah'ın sevgisi azalıyor olabilir mi? Peygamber Efendimiz bu sorulara cevap verirken şöyle der: *"Müslümanlar benim başıma*

gelen musibetlere bakarak kendi musibetleri karşısında güçlü olsunlar.” (Muvatta’, Cenâiz, 14)

Allah’ın kendisine elçi olarak seçtiği en nadide kullar olan peygamberler, en ağır sınavların da muhatabı olmuşlardır. Şu halde imtihan ağırlaştıkça mükâfatı da artıyor olmalıdır...

Hayatın başa çıkmayı bekleyen nice imtihanı gibi, engelli olmak ya da engelli bir yakını olmak da ceza değil imtihandır. Biliriz ki, şu fani dünyada günlerimiz sayılı, nefeslerimiz sıralıdır. Ve inanırız ki, iyiliklerimiz zerre miktarınca bile olsa karşılığını bulacak, (Zilzâl, 99/7), imtihandaki başarımız sonsuz mutlulukla ödüllendirilecektir. (Tâ-Hâ, 20/75-76) Sonuçta kişinin Allah katında değer kazanması, fiziksel özellikleriyle değil, gönül zenginliğiyle ve yapıp ettikleriyle mümkün olacaktır.

Peygamber Efendimiz
şöyle buyuruyor: *“Allah,
sizin görünüşlerinize
ve mallarınıza değil,
kalplerinize ve
amellerinize bakar.”*
(Müslim, Birr ve sıla, 34)

Engelli Olmak Engel Değil!

Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybeden insanlar, toplumsal hayata uyum sağlamada ve günlük ihtiyaçlarını karşılamada güçlük çekebilir. Ancak her ne kadar desteğe ihtiyaç duysalar da, bu onların hayatı kucaklamalarına engel değildir. Zira insan olmak, “onurlu” bir hayatı hak etmektir.

Her insan bir özdeğer taşır ve bu değeri insan olarak yaratılmakla doğuştan kazanır. Onurludur, ihtiyaçlarını saygınlığına yaraşır biçimde giderme hakkına sahiptir. Kadın ya da erkek, çocuk ya da yaşlı, hasta ya da sağlıklı olmak, insana fazladan bir değer kazandırmayacağı gibi, şerefine de gölge düşürmez. Peygamberimiz bu durumu çağlar ötesinden şöyle dile getirir: *“Ey insanlar! Şunu iyi biliniz ki, Rabbiniz birdir, atanız birdir. Arap’ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap’a, beyaz tenlinin siyaha, siyahın beyaza karşı üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva (Allah karşısında sorumluluk bilinci) ile dir.”* (İbn Hanbel, V, 411)

Aile Olmaya Engel Yok!

Yüce Allah, insanları birbirinden farklı yetenekte, farklı cinsiyette, renkte ve dilde yaratmış, sayısız güzelliklerle donatmış; farklılıkları birer zenginlik kılmıştır. Birbirimizin aynısı olmamakla elde ettiğimiz ne büyük kazanımlar, ne ciddi birikimler ve imkânlar vardır! Engelli-engelsiz bütün insanlar, farklılıklarını kabul edip kendileriyle barıştıklarında ümitleri taze kalacak ve hayata bağlanabilecektir.

İnsanoğlu zaman ve mekân fark etmeksizin hamurunda var olan duyguları yaşar, nesiller boyu öğrendiği davranış modellerini tekrarlar. Siyah bir insan da acı hisseder, beyaz da. Ayağı olan insan da sevinç duyar, ayakları olmayan da... Gözleri gören de mutluluğu tatmak ister, göremeyen de. Sevinç ve kederlerin paylaşıldığı, gönüllerin huzura erdiği, güven ve şefkate kavuştuğu bir aile, her insanın ihtiyacıdır. ***“Ey Rab-bimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı gözümüzün aydınlığı kıl ve bizi Allah’a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle.”*** (Furkan, 25/74) duasıyla kim bilir kaç milyar insan Allah’a yalvarmıştır. Çünkü engeller ve sıkıntılar, aile bireylerinin desteği ile aşılır.

Engelli veya engelli olmayan annenin, annelik duygusu aynıdır. Gözyaşları aynı, merhameti, şefkati, sıcaklığı aynıdır... Engelli olan çocuk da anneye muhtaçtır, engelli olmayan da... Engelli olan babanın sorumlulukları engelli olmayan babaninkinden daha az değildir. Engelli olan genç de engelli olmayan gibi enerji doludur. Hayattan beklentisi, hayalleri ve umudu da sağlıklı gençten daha az değildir. Kısacası aile olmak için engel yoktur!

Çocukluğu Yaşamak İçin Engel Yok!

Her engelli, hayatının bir döneminde çocuktur. Bütün çocuklar gibi temel haklarıyla doğar. Anne baba sevgisiyle büyümeli, itina ile yetiştirilmelidir. Zira her evlât gibi o da ebeveynine Allah'ın bir emanetidir.

Engelli çocuk özeldir; özel eğitim ve ilgi ister. Çocukça sevinçler yaşamalı, toplumsal hayata katılmalı, kendini geliştirme fırsatı bulmalıdır. Yetenekleri fark edilmeli ve desteklenmelidir. Çocuklar için hayat bir oyun ise, bu oyunda engelli çocuklar sıkıntı çeken olmamalıdır.

Ailesi engelli çocuğu her hâliyle kabul etmeli, her zaman yanında olduğunu ona hissettirmeli, nazına katlanmalı, yapabileceği işleri yapmasına fırsat vermelidir. Hayatın gerçeklerini çocuğuna öğretmeli, engelli olmayan kardeş ve arkadaşları ile onu kıyaslamamalıdır. Engelli çocuğun yük olarak görülmesi büyük bir yanılgıdır. Bilakis Yüce Allah, güçsüzler, çocuklar ve yaşlılar sayesinde bir hanenin rızkını bereketlendirir ve o haneyi musibetlerden korur.

Gençliği Yaşamak İçin Engel Yok!

Gençlik hayatın en güzel mevsimidir. Ömrün baharına, gençliğin hülyalarına engel koymak zordur. Fiziksel ve zihinsel engellerin varlığı, bir gencin enerjisini yok etmez. Engelli genç de her genç gibi engelleri aşmak ister. Belki zorlanacak, bazen kırılıp incinecek ama elinden tutulursa başaracaktır. Desteksiz kalırsa, dışlanır ve susturulursa içine kapanacak, hatta ilahi adaleti sorgulayacaktır. “Neden ben?”, “Suçum neydi?” gibi soruların arasında boğulup, anne-babasını suçlayacaktır.

Çoğu zaman fark ederiz ki, aslında çevresindekilerin duygu ve davranışlarıyla oluşturdukları aşılmaz kayalıklar, böyle bir genç için engellerin en büyüğüdür. Sosyal hayatta yalnızlaştığında, işe yaramadığı ima edildiğinde, kendisine acındığını gördüğünde, çevre düzenlemesi yapılırken kendi varlığının unutulduğuna şahit olduğunda... Asıl o zaman engellendiğini hisseder. Hayatı zindan, insanları bencil, toplumu acımasız olarak adlandırır, öfkelenir. Hangimiz yok sayılmayı, görmezden gelinmeyi kabullenebiliriz ki?

O halde gençlerin engel tanımayan enerjileriyle engelleri aşmaları için, aile ve topluma katkı sağlamaları için her türlü gayreti göstermeye değer.

Başarılı Bir Yetişkin İçin Engel Yok!

Engellilik durumu çocukluğundan itibaren kendisine arkadaşlık ediyorsa, artık yetişkin birey durumu büyük oranda kabullenmiştir. Allah'ın takdiri, imtihanın gereği diyebilmiş, hayatı en güzel şekilde yaşamaya çalışıp azmin elinden hiçbir şeyin kurtulamayacağına inanmıştır.

Yeter ki toplum kabul etsin engellerin aşılabilirliğini... İnsanlar fark etsin hayatın güzelliklerini yaşamak için herkesin aynı imkânlara sahip olması gerekmediğini... Âşık Veysel'in türküleri, Cemil Meriç'in düşünceleri, Eşref Armağan'ın resimleri, Çiçero'nun hitabeti, Stephen Hawking'in buluşları... Bütün bu isimlerin, duyu organlarının ya da vücut azalarının sağlam olmasıyla değil, duygu ve düşünce gücüyle tarihe iz bıraktığını hatırlasın. Onların insanlığa hediye ettiği nadide kitaplar, can alıcı tespitler, eskimeyen türküler, muhteşem tablolar, keşif ve icatlar, engellerin engel olmadığını anlatmaya yetmez mi?

Engelli Ailesinin Yaşadıkları

Engelli çocuk sahibi ailelerde korku, öfke, çaresizlik, ümitsizlik, suçluluk, bıkınlık gibi duygular yaşanabilir. Olumsuz düşüncelerin girdabına kapılan anne babalar, “Neden ben? Ne günahım vardı? Şimdi ne yapacağım? Bununla nasıl başa çıkarım?” gibi sorulara cevap arar ilk zamanlar. Çocuğun engellilik durumuna göre, az ya da çok hayatı kısıtlanan ebeveyn, maddi açıdan yıprandığı gibi manevi açıdan da desteğe ihtiyaç duyar. Çocuğa bağlı kalma ve onu yetiştirme konusunda zorlanma, sevdiği çevreden kopma, sosyal hayatın dışında kalma gibi süreçler yaşayan aile, farklı aşamalar kat eder.

Birinci aşamada şok, inkâr ve keder ağır basarken zamanla bunların yerini suçluluk, kızgınlık ve utanma alır. Gerçekçi olmayan amaçlar koyma, zıt tepkiler geliştirme gibi hâller aşıldığında ise, kabul, uyum, hayatı yeniden düzenleme ve gayret aşamasına geçilir. Bu süreçlerde aileye verilecek her türlü danışmanlık ve terapi hizmeti son derece önem arz eder. Sadece uzmanların değil, eşlerin, arkadaş, akraba ve komşuların desteği de vazgeçilmez derecede değerlidir.

Benim Haklarım Var

Ben bir engelliyim. İnsanım, yeryüzünün en şerefli varlığını. Bu şerefe layık haklarım var. Bu hakları koruyacak gücüm olmasa da sizin haklarınızı çiğnemeyeceğinize dair inancım sonsuz... Engelli bir insanın haklarını bilmeniz ve hangi yaşta olursa olsun onun haklarına riayet etmeniz, her şeyden önce dinî, vicdanî ve insanî bir sorumluluk değil mi? Elbirliğiyle engelleri kaldırmanıza yardımcı olmak için şimdi size haklarınızı hatırlatacağım.

Yaşama ve kabul görme hakkım var.

Bir insanın hayatta yaşayabileceği en güzel olaylardan birisi hiç şüphesiz çocuk sahibi olmaktır. Ancak anne-baba açısından düşündüğümüzde, çocuğunun engelli olması bir o kadar büyük bir sınavdır. Hamilelik döneminde çocuklarının engelli doğacağını öğrenen bir ebeveyn ciddi anlamda travma yaşar. Onların bu sarsıntısı ve üzüntüsü hiç şüphesiz evlatlarına karşı duydukları şefkat ve merhamettendir. Fakat bu duyguları doğru yönetmeli, enerjilerini çaresizliğe değil, sorun çözümüne odaklamalı, sabırlı ve metin olmalıdırlar.

Bu noktada mutlaka belirtmeliyiz ki, annesinin hayatı tehlikede olmadıkça, engelli doğacağı belli olan bir bebeği anne karnındayken öldürmeye anne babası dâhil hiç kimsenin hakkı yoktur. Canların sahibi Allah'tır. Dilediği kişiyi, dilediği özellikte, dilediği zamanda ve yerde var etme yetkisi

ancak O'na aittir. O'nun yaratmayı murad ettiği bir cana kıymak, hem suç hem de günahdır. Böyle bir tutum, imtihanı kabullenmemek kadar emanete zarar vermek anlamına da gelmez mi?

Şüphesiz engelli bir çocukla yaşamak kolay değildir. Ancak rahatsız edici tavırlarla karşılaşsa bile çocuğunu çevresiyle tanıştıran, onunla ilgili soruları cevaplayan, onu eve kapatmayarak gezdiren anne baba, çocuğunun gönlünü kazanacağı gibi kendisini de iyi hissedecektir. Unutmamalı ki, bir insanın sağlıklı çocuğunun olması övünç kaynağı olmadığı gibi, engelli çocuğunun olması da utanç kaynağı değildir.

Peygamberimiz diyor ki,
*“Yüce Allah şöyle buyurdu:
 İki sevgilisi (olan gözlerini almak sureti) ile kulumu sınıdığımda
 sabrederse, bunların yerine
 ona cenneti veririm.”*
 (Buhârî, Merdâ, 7)

Sağlık ihtiyaçlarımın karşılanmasına hakkım var.

Engelli birey, uzun süreli tıbbi hizmetlere ihtiyaç duyar. Bedensel ve zihinsel engellere sahip hastaların tedavisi ve bakımı uzmanlık gerektirir. Ailesi hem engeline rağmen sağlıklı olabilmesi için ona nasıl yardım edeceğini öğrenmeli, hem de ilgili birim ve uzmanlarca tedavi edilmesini sağlamalıdır.

Eğitim görme hakkım var.

Bir özlü söz “İnsanın kendi kendini fethetmesi zaferlerin en büyüğüdür” der. Her insanın yapabileceği bir şeyler mutlaka vardır. Bunların ne olduğunu bulabilmesi ise, ancak kendi imkân ve yeteneklerini fark etmesi ve eğitim alarak geliştirmesi ile mümkündür.

Bir engellinin tek sorunu sağlık değildir. Bir yandan sağlık ve rehabilitasyonu için gerekli hizmeti alırken, bir yandan da kendini tanımaya ve sosyalleşmeye ihtiyacı vardır. Topluma uyum sağlaması, kendini gerçekleştirmesi ve yeteneklerini insanlığın yararına sunması için herkes gibi o da eğitim alma hakkına sahiptir. Hatta diyebiliriz ki, bir engellinin özellikle günlük hayatta kar-

şılaşabileceği sıkıntıları aşmaya yönelik eğitimler alması çok daha önemlidir. Azim ve sabırla yoğrulacak bu eğitimler, engelli bireyin istihdamını da kolaylaştıracaktır.

Meşhur isimleri burada yeniden hatırlamakta fayda var: Peygamberimizin amcasının oğlu olan ve “Kur’an’ın tercümanı” lakabıyla anılan âlim sahâbî İbn Abbâs, yıllarca görme engelli olarak yaşamıştı. Asırların alkışladığı usta bestekâr Beethoven, ömrünün son 26 yılını işitme engelli olarak geçirmişti. Günümüzde dünyanın dört bir yanında verdiği kişisel gelişim ve motivasyon seminerleri ile tanınan Nick Vujicic ise, elleri ve ayakları olmadan hayata gözlerini açmıştı...

İstihdam hakkım var.

Bugün birçok ülkede zihinsel engelliler de dâhil birçok engelli grubu saygın işlerde istihdam edilmektedir. Kendileri için özel atölyeler oluşturulan zihinsel engelliler, engelli olmayan bireylerin tahammül edemeyecekleri nitelikteki işleri sabırla ve itina ile yapabilmektedir. Zira aklî melekelerin yetersiz olması kas gücünün de yetersiz olduğu anlamına gelmez. Tüketen değil üreten, muhtaç değil insanların ihtiyaçlarını karşılayan, faydalı bireyler hâline gelmek için istihdama ihtiyaçları olduğu bir gerçektir. İşitme, görme ve ortopedik engellilerin çalışabilecekleri alanlar ise çok daha fazladır.

Rahmet Peygamberinin hayatında da engelli sahâbîlerin istihdamı ile ilgili etkileyici örnekler vardır. Söz gelimi Peygamberimiz, bir ayağı aksayan genç sahâbî Muâz b. Cebel'i Yemen'e zekât memuru ve kadı olarak göndermiştir. (Buhârî, Cihâd, 164). Medine'ye ilk hicret eden Müslümanlardan biri olan görme engelli sahâbî Abdullah b. Ümmi Mektûm'u Kur'an öğretmeni olarak görevlendirmiş, ilerleyen yıllarda ise onu Peygamber Mescidi'nin müezzinliği ile şereflettirmiş, Medine dışına çıktığı bazı seferlerde vekil olarak onu bırakmıştır.

İbadet hakkım var.

Allah'ın kendisine sunduğu nimetlere şükretmek, huzura varmak, el açıp yalvarmak engelli olsun olmasın herkesin kulluk vazifesidir. Okunan ezanı idrak etmek, hutbeyi anlamak, cemaatle namaza katılmak, Kur'an okumak, Resûlullah'ın sözlerini ve hayatını öğrenmek her Müslüman'ın arzusudur. İşitme engelli duyamasa da, anlaması için işaretler vardır. Görme engelli göremese de, dokunarak kavrama imkânına sahiptir. Konuşma engellinin derdini anlatması için konuşmaktan başka nice yol vardır. Dolayısıyla hiçbir engel, kul olarak ibadetin lezzetini tatmaya mani olamaz.

Zihinsel engelliler hariç, engelli bireyler ibadetten muaf değildir. Bir diğer deyişle, kişinin bazı engellerinin bulunması, onun namaz, oruç, zekât, hac, sadaka, kurban gibi ibadetlerini terk etmesi için bir mazeret oluşturmaz. Fakat herkes gücünün yettiği kadarıyla mükelleftir. Nitekim Kur'an'da, **“Allah kişiye ancak gücünün yeteceği kadarını yükler.”** buyrulur. (Bakara, 2/286) Dolayısıyla engelli ve ailesi bu konuda bilinçli olmalıdır.

Peygamber Efendimizin engelli arkadaşlarından İmrân b. Husayn'ın uzun seneler süren hastalığına rağmen ibadetlerine devam etmesi,

bu hususa örnektir. Özürlü hâliyle nasıl namaz kılacağını sorduğunda, Peygamberimiz (s.a.s.) ona şöyle cevap vermiştir: **“(Mümkünse) ayakta kıl. Şayet buna gücün yetmiyorsa oturarak kıl. Buna da gücün yetmiyorsa yan üstü yatarak kıl.”** (Buhârî, Taksîru’s-Salât, 19)

Elbette ayağı olmayan bir kimse, abdest alırken ayakları yıkama emrini yerine getiremeyecektir. Ancak ibadeti konusunda hassasiyet gösterip elinden gelenin en iyisini yaptığında, Kutlu Nebi’nin müjdesiyle karşılaşacaktır: Mazeretleri sebebiyle bir ibadetin bütün detaylarını yerine getiremeyen engelli bireyler, ellerinden geldiği kadarını yaptıklarında da eksiksiz ecir kazanırlar. Velhasıl, sevap engele takılmaz.

Engellilerle İletişimde Nelere Dikkat Edilmeli?

Kırılgan olduklarını unutmayalım.

Engelli olmanın insanı daha hassas ve kırılgan hâle getirmesi gayet doğaldır. Özellikle trafik ve iş kazaları gibi acı olaylar sonrasında oluşan engeller sebebiyle kişi kendi ihtiyacını gideremeyince alınganlık, incinmişlik ve mahcubiyet duygularını daha yoğun yaşar. Bu duygular onu tedirgin ve huzursuz yapabilir. Engellenmişlik hissinin sebep olduğu gerilimle başa çıkmada ilgi ve anlayışa ihtiyacı olacaktır. Bu, abartılı ve gösteriş kokan bir ilgi değil, samimi ve sade bir yakınlık olmalıdır. Kendisini güçlü kılacak manevi desteği çevresinden alabilen engelli kimse, gerçekleri daha kısa sürede kabullenip hayata daha rahat gülümseyebilir.

Muhatap alalım.

Yüce Allah, bir engelliye insan onuruyla bağdaşır biçimde muhatap almanın ne anlama geldiğini asırlar önce Peygamberimize öğretmişti. Peygamber Efendimiz bir gün Mekkeli müşrik-

lerin ileri gelenlerine İslâm'ı anlatmakta iken, yanına gelip kendisini bilgilendirmesini isteyen âmâ sahâbî Abdullah b. Ümmi Mektûm'la ilgilenmemiş, bunun üzerine derhal inen ayetlerle ağır biçimde uyarılmıştı: *“(Peygamber), bir âmânın kendisine gelmesinden dolayı yüzünü ekşitti ve çevirdi! Sen nereden biliyorsun, belki o temizlenecek yahut öğüt alacak da bu öğüt ona fayda verecek! Kendini muhtaç görmeyene gelince, sen ona yöneliyorsun! (İstemiyorsa) onun arınmamasından sana ne! Fakat koşarak ve (Allah’tan) korkarak sana gelenle ilgilenmiyorsun! Hayır, böyle yapma! Şüphesiz bu ayetler bir öğüttür, dileyen ondan öğüt alır.”* (Abese, 80/1-12)

Sevgili Peygamberimiz, bu olaydan sonra Abdullah'ı her görüşünde, “Kendisi için Rabbinin beni uyardığı kimse, merhaba!” diyerek gönlünü almıştır. Elbette böyle bir ikaz, bugüne de seslenmektedir. Zira engelli bir insana değerli olduğunu hissettirmenin yolu, onu muhatap almaktan geçer.

Bu bağlamda, engelli bireyle konuşurken bütün bedenimizle ona yönelmemiz gerektiğini hatırlayalım. Onun karakterine uygun davranalım;

kullandığımız ifadelere özen gösterelim; sorularını geçiştirmeksizin cevaplayalım; konuşmakta zorlansa da sözlerini dikkatle dinleyelim. Anlamadığımız bir kelime veya durum olursa anlamış gibi davranmak yerine tekrar etmesini isteyelim. Belki de en önemlisi sabırlı ve hoşgörülü olalım.

Engellilik durumlarını alay konusu yapmayalım.

Bir insanın bedensel özellikleriyle alay etmek, dedikodusunu yaparak arkasından gülmek, karşısında fısıldaşmak ya da hoşlanmayacağı adlar takarak seslenmek İslâm ahlâkı ile asla bağdaşmaz. Bu hususta Rabbimizin emri gayet açıktır: *“Ey iman edenler! Bir topluluk diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidir. Kadınlar da diğer kadınlarla alay etmesin. Belki onlar kendilerinden daha iyidir. Birbirinizi karamayın, birbirinizi (kötü) lâkaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.”* (Hucurât, 49/11)

Engelli bir kimsenin taklidini yaparak alay etmek ise dinimizde ayrıca yasaklanmış; Peygamber Efendimiz, *“Karşılığında bana pek çok şey*

verilse bile, hiç kimsenin taklidini yapmaktan hoşlanmam.” demiştir. (Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 51) Zira yine o Rahmet Elçisi'nin ifadesiyle, **“Müslüman kardeşini hor görmesi, kişiye kötülük olarak yeter.”** (Müslim, Birr, 32)

Yürüyemediği için kendisine “topal” denilen, rahat konuşamadığı için “kekeme”, göremediği için “kör” diye çağrılan, zihinsel özü yüzünden “deli” diye küçümsenen ve onuru zedelenen ne çok insan vardır! Hâlbuki kim bir gün sonra kendisinin de benzer bir sınavla karşılaşmayacağını garanti edebilir ki?

Kararlarına saygı duyalım.

Hepimiz saygı görmek ve güven dolu bakışlarla karşılaşmak isteriz. Bir engelli için de yapabileceği işlerde destek görmek ve sınırlarına hürmet gösterildiğini hissetmek son derece önemlidir. Engelli ferde yardım teklifinde bulunalım ancak yardım istemediği veya kendisine yardım edilmesine müsaade etmediği durumlarda kararına saygı duyalım.

Peygamberimiz
buyuruyor ki,
“Kardeşinin derdine
gülme, sonra Allah ona
merhamet eder de seni
o derde müptela kılar.”
(Tirmizî, Kıyâme, 54)

Yeteneklerini destekleyelim, başarılarını ödüllendirelim.

Engellilerin bazı işleri yapamaması, her şeyi yapamayacakları anlamına gelmez. Daha önce de dile getirdiğimiz gibi, yeteneklerini keşfetmesi ve kendini geliştirmesi için fırsat tanınan bir engelli, sadece kendisini değil ailesini de mutlu edecek başarılarla imza atabilir. Dolayısıyla kaç defa denediğine değil, sonuçta neyi başardığına odaklanalım. Her defasında onu yüreklendirip, en küçük gelişmelerini bile ödüllendirelim.

Sosyalleşmelerine imkân tanıyalım.

Herhangi bir yeteneğini kaybedenin bütün varlığını kaybetmiş gibi muamele görmesi, vasıfsız bir insan olarak değerlendirilmesi ve sosyal hayata küstürülerek eve hapsedilmesi insafsızlıktır. Toplum içine çıktığında bir şekilde rencide edilen engelli ve ailesi, önyargıları kırmakta zorlanacak ve kendilerini görünmez duvarların ardına itilmiş hissedecektir. Bu sosyal baskı, elbette engelliye rahatsız etmek için yapılan bilinçli bir tutum değildir. Ama çoğu defa acıyan meraklı bakışlar bile yeterince rahatsızlık vermektedir.

Şu halde, engel tanımadığımızı göstererek doğal davranmak en güzeldir. Nitekim Peygamber Efendimiz de gözleri görmediği için evde namaz kılmak üzere kendisinden izin isteyen Abdullah b. Ümmi Mektûm'a, kulakları ezanı işittiğine göre mescide gelmesi gerektiğini söylemiş, böylelikle onun toplumdan uzak kalmamasını sağlamıştır. (İbn Hanbel, III, 423)

Kolaylaştıralım, zorlaştırmayalım.

Teknolojik imkânları da kullanarak hasta, engelli, yaşlı, çocuk gibi dezavantajlı kimselerin topluma aktif katılımlarını sağlamak için çaba gösterelim. Bir tekerlekli sandalyenin ya da bir işitme cihazının engellinin hayatını değiştirdiğini anımsayalım. Bir asansör, bir kabartma yazılı kitap ya da küçük bir kaldırım rampasının ne kadar önemli olduğunu fark edelim. Allah Resûlü'nün *"Kolaylaştırın, zorlaştırmayın; müjdeleyin, nefret ettirmeyin!"* (Buhârî, İlim, 11) sözünü hayat düsturu edinerek, engelliler için yaşamı kolaylaştıracak ve sevdirecek hizmetlere öncü olalım.

Sadece kendi konforunu değil, aynı gökyüzünü, aynı suyu, aynı şehri paylaştığı herkesin rahatını düşünen bir insan, Sevgili Peygamberimizin

şu sözünde kendini görecektir: *“Müminlerin birbirine karşı merhamet, sevgi ve şefkat gösterme hususunda yekvücut olduğunu görürsün. Tıpkı bir uzvu rahatsızlandığında bedeninin diğer uzuvlarının uykusuzluk ve ateş ile onun için çirpınması gibi...”* (Buhârî, Edeb, 27)

Ziyaret edelim.

Mekke fethedildiği gün, Hz. Ebû Bekir, yaşlı ve aynı zamanda görme engelli olan babasını sırtına alarak Peygamberimizin huzuruna getirmişti. O gün muzaffer bir komutan olarak şehre girmiş olan Peygamber Efendimiz ise benzersiz bir tevazu ile *“Onu evde bıraksaydın da biz onun yanına gitseydik.”* diyerek yaşlı ve engelli bir insana karşı hürmetini ifade etmişti. (İbn Hanbel, III, 160)

Hastalık ya da engel sebebiyle yerimizden ayrılmadığımız zamanlarda sevdiklerimiz bize gelsin, hâlimizi hatırımızı sorsun, hayatın koşuşturmacası içinde bir an durup bizi hatırlasın isteriz. O zaman, *“Açları doyurun, hastaları ziyaret edin”* (Buhârî, Merdâ, 4) buyuran Resûl-i Ekrem’in sözüne kulak verelim. İyiliğin karşılıksız kalmayacağına dair inancımızı tazeleyerek hem engelli hem de ailesi için moral kaynağı olan ziyaretlerimizi aksatmayalım.

Tedavi olmaları için yardım edelim.

Bir kimsenin engellilik durumu kalıcı veya geçici olabilir. Tedavisi mümkün olan hastalıklar için şifa aramak ve tedavi için ne gerekiyorsa yapmak lazımdır. Tedaviyi reddetmek, Allah'ın takdiri diyerek engellilik hâlinin veya hastalığın çaresini aramamak, sabır ve tevekkül değildir. Peygamber Efendimiz, *“Ey Allah'ın kulları, tedavi olun. Zira Allah hiçbir hastalık yaratmamıştır ki, şifasını da birlikte yaratmış olmasın.”* (Ebû Dâvûd, Tıb, 1) dediğine göre, asla şifadan ümit kesilmemelidir.

Manevi destekte bulunalım.

Tedavisi mümkün görünmeyen engellilerin yaşam kalitelerini yükseltmek için hem fizik tedavi hem de psikolojik destek hizmetlerinden faydalanmaları şarttır. Bu konuda ailelerinin yanı sıra yakın çevrelerinin de bilinçli olması, resmî ya da özel kurumlar tarafından verilen danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinden engelli bir kimseyi mahrum etmemesi gerekir.

Psikolojik, ekonomik ve tıbbi desteğin yanı sıra engelli için vazgeçilmez değerlerden birisi de manevi destektir. *“Hastalandığımda O bana şifa verir.”* (Şûrâ, 26/80) inancına sahip bir kul, bu

inancı perçinleyen telkinlerle belki de engelin en zor yönünü aşmış olacaktır. Dua ile Allah'a dayanmanın, sabır, sebat, tevekkül ve teşekkürün kıymetini bir kez daha hatırlayacaktır.

Engelle karşılaşan arkadaş, akraba ya da komşumuza sabır telkin edelim. Sıkıntılı anlarımızda Allah'ın bizi unutmadığını, daima yanımızda olduğunu ve sabrın mükâfatını vereceğini anlatalım. **“Vücutuna batan bir diken bile olsa, başına gelen her musibet sebebiyle Müslüman'ın hataları affolunur.”** (Müslim, Birr ve sıla, 49) şeklinde ki Peygamber müjdesiyle yüreğine su serpelim. Onulmaz denen dertlerle yıllarca yaşayan Hz. Eyyub'un, sabır ve dua sonucunda ilâhî rahmetle nasıl şifa bulunduğunu hatırlatalım. (Enbiya, 21/83-84)

Duanın insanı güçlü ve azimli kılan, korku ve endişeden uzaklaştıran, hayatı yaşanılır kılan gücüne inanalım. Duayla ruhumuzun berraklaştığına, moralimizin yükseldiğine, umudumuzun canlandığına bir kez daha şahit olalım. Sevgili Peygamberimizin dilinden dökülen niyazlarla engelli dostlarımız için dua edelim: **“Ey bütün insanların Rabbi olan Allah'ım! Bu hastanın ıstırabını giderip şifa ver. Şifayı veren ancak sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur. Bu hastaya öyle bir şifa ver ki, ardında hiçbir hastalık izi kalmasın!”** (Buhârî, Merdâ, 38-40)